

CO JSOU KULTURÁLNÍ STUDIA?

Od zimního semestru má Filozofická fakulta nový Ústav věd o umění a kultuře. Vznikl sloučením dvou menších ústavů a sdružuje tři vědecká pracoviště – Oddělení dějin umění, Oddělení estetiky a Oddělení kulturních studií.

A právě o kulturních studiích jsme si povídali s ředitelem nového ústavu, profesorem Petrem A. Bílkem, který vyučuje na Oddělení kulturních studií FF JU a současně působí také na Ústavu české literatury a komparatistiky FF UK v Praze. V hlavním městě sice trvale žije, cesty do Českých Budějovic si prý ale vyloženě užívá. „Filozofická fakulta JU byla první v republice, která začala kulturní studia vyučovat, a tím mi splnila dlouholetý sen. České prostředí se tomuhle oboru dlouhou dobu bránilo, nechťelo si sem nechat zavléct nějakou módní anglosaskou záležitost. Dnes se už kromě nás vyučuje také v Olomouci,“ vysvětluje literární teoretik Bílek. I z důvodu obecné nedůvěry se tehdejší, a stále ještě dobíhající, magisterský obor jmenuje Literární-historická studia. Obor byl původně vyučován na Ústavu bohemistiky, postupně ale vznikl malý samostatný Ústav kulturních studií a přibyl bakalářský obor Kulturní studia. Magisterský program je již nově akreditován jako Kulturní studia. Chybí tak jen doktorský program, se kterým se výhledově také počítá.

DETEKTIVKA NENÍ ODPAD

Podle Petra A. Bílka jsou kulturní studia oborem budoucnosti na poli humanitních předmětů. „Probíhá generační obměna, studenti jsou jiní než před deseti lety. A právě tenhle obor má potenciál zaujmout, aniž by

byl povrchní. Přináší nové úhly pohledu mísením vysoké kanonické kultury s kulturou populární a masovou, klade důraz i na materiální stránku věci. Kultura přece není jen vyzářování ducha, ale také něco, co něco stojí, co se v nějaké materiální formě uchovává, co nám vstupuje do životů,“ vysvětluje Bílek. Kulturní teoretiky tak zajímá, kolik měl film diváků, v jakém nákladu vyšla kniha a rozhodně se nebrání takzvanému pokleslému umění. „Spousta filmů nena-bízí estetickou hodnotu, ale zároveň jsou společenským jevem, který svědčí o diváckém vkusu, o chytře použitých komerčních strategiích a tak dále,“ tvrdí Bílek, který

Obor bourá přežitě kategorizovaného vysokého a pokleslého umění.

si na kulturních studiích cení právě toho, že se jim daří bourat přežitě kategorizovaného vysokého a pokleslého umění. „Nelze přece vnímat romány Arthura Conana Doylea jako odpad jen proto, že se jedná o detektivku, mimochodem kvalitně psanou a velmi vypovídající

o viktoriánské Anglii,“ uvažuje. Obor také narušuje zažitou představu, že vědec musí být odborníkem na jednu oblast a do jiné si netroufá. Komparatistický přístup nutí vědce pohybovat se v celé sféře kultury, i když to pro někoho může zavánět diletantstvím.

CO SI VZÍT NA PUSTÝ OSTROV

„Na současné společnosti mi vadí, jak snadno přijímá i ty nejtupější a zcela ledabyle naservírované významy. Nejsme ochotni či schopni si připustit, že věci jsou složitější,

>> Ředitel Ústavu věd o umění a kultuře Petr A. Bílek považuje kulturní studia za obor budoucnosti

než se jeví," přemýšlí Bílek. Právě kritické myšlení by mělo být jednou ze základních schopností každého uchazeče, který projeví zájem o kulturní studia. Kromě schopnosti kritické interpretace je podle Bílka u studentů nezbytné zanícení pro kulturu. „Je nám jedno, jestli to bude fanoušek rytířských románů, Bonda nebo punkové muziky. Pojmy a rámci nahlížení si ho vybavíme v průběhu studia, ale zkušenost s kulturou už mít musí.“ Proto také obor stále striktně drží ústní pohovor u přijímacích zkoušek. „Potřebujeme ty lidi vidět, slyšet je mluvit. Často jim kladu otázku, jaké jediné dílo světové kultury by si s sebou vzali na pustý ostrov. Třetina uchazečů je zaskočených, protože konzumují jen to, co má zrovna hodně lajků. Zajímavé je, že pro dnešní uchazeče je zhlédnutí filmu otázkou dvou kliknutí, a přesto mívají menší filmovou zkušenost než jejich předchůdci,“ zmiňuje Bílek, pro kterého jsou ústní pohovory i zajímavou sondou do aktuálního vkusu mladých lidí.

AKADEMIK I LETUŠKA

Každý uchazeč o studium si nutně musí položit otázku, čím jednou bude. Enormní poptávka po humanitních oborech v posledních letech částečně ustupuje potřebám technického vzdělávání. Není trh přesycen humanitně vzdělanými lidmi? „Představa, že si společnost objedná určité obory, a ty proto zvýhodní, se mi nelíbí. Současní studenti tady budou působit dalších čtyřicet let aktivního života, a který z politiků dohlédne, jaký typ vzdělání bude v tu dobu potřeba?“ upozorňuje. Z uplatnění absolventů kulturních studií Petr A. Bílek obavy nemá. První možností je pochopitelně akademická kariéra. Už bylo zmíněno, že struktura oboru zatím chybí doktorské stu-

dium, ale část studentů pokračuje na české literatuře, jiní míří do Prahy na Filozofickou fakultu nebo Fakultu humanitních studií UK. Absolventi se prý díky flexibilnímu a univerzálnímu vzdělání uplatní i jinde. „Náš student má široký rozhled, komunikační schopnosti, empatii a rozumí fungování významů,“ tvrdí Bílek a jako netradiční příklad uvádí absolventku, která pracuje jako letuška u dubajských Emirates. Pokud by vás kulturní studia lákala, přijďte se podívat na jakoukoli přednášku nebo zábavné Odpoledne s humanoidy. ●

Text: Miroslav Vlasák
Foto: archiv Petra Bílka